

Februarie 2019, #8

Foto: OHCHR

PA
GI
NA 4

ONU A ADUS LA CHIȘINĂU O SELECȚIE IMPRESIONANTĂ DE FILME DOCUMENTARE PREMIATE LA FESTIVALUL DE FILM MILLENIUM DE LA BRUXELLES

PA
GI
NA 6

PROMO-LEX ȘI BERTAM GRUP SUNT DEȚINĂTORII PREMIULUI ONU ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

PA
GI
NA 8

70 DE ANI DE LA ADOPTAREA DECLARAȚIEI UNIVERSALE A DREPTURILOR OMULUI

9 781565 924796

Cuprins

	Cuvânt de introducere al Coordonatoarei Rezidente ONU a.i.	3
	ONU a adus la Chișinău o selecție impresionantă de filme documentare premiate la Festivalul de Film Millenium de la Bruxelles	4
	În Moldova a fost lansată prima aplicație on-line de testare HIV	5
	Promo-Lex și Bertam Grup sunt deținătorii Premiului ONU în domeniul drepturilor omului	6
	70 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului	8
	Un copil cu dizabilități poate învăța într-o școală din comunitate, iar ceilalți elevi învață zilnic de la el lecția prieteniei și toleranței	10
	Fotbalul înseamnă mai mult decât să marchezi goluri	12
	Angajații instituțiilor de forță din Moldova au discutat, în premieră, despre egalitatea de gen	13
	Centrul de Arte Coliseum a adus în scenă istoriile unor supraviețuitoare ale violenței în familie din UTA Găgăuzia	14
	Ina Grădinaru: „Trebuie să schimbăm percepția că ceea ce se întâmplă în familie rămâne în familie”	15
	Centrele de tineret – spații sigure și atractive pentru tineri	16
	Studiul OMS arată că moldovenii consumă de două ori mai multă sare decât cantitatea recomandată	17
	A reușit să prevină cancerul de col uterin și acum motivează și alte femei să se adreseze la timp la medic	18
	Drumurile își au istoriile lor – Ziua mondială de comemorare a victimelor traficului rutier în Moldova	20
	Republica Moldova a beneficiat de sprijinul OIM și PNUD în procesul de pregătire pentru Conferința interguvernamentală privind aprobarea Pactului global privind migrația	21
	Noi trasee turistice și afaceri locale – realizări comune ale primăriilor și migranților moldoveni	22
	Melcii din Moldova, delicatose în Occident	24
	U-Report Moldova, prima platformă de sondaje online pentru tinerii din Republica Moldova, împlinește un an de activitate	25
	Creșterea capacității de angajare a tinerilor: în Moldova a fost lansată o nouă aplicație mobilă de ghidare în carieră	26
	Fermierii din Moldova, mai bine echipați împotriva secetei	28
	Automobilele participante la Moldova Hybrid Maraton au redus cu 1,2 tone emisiile de CO₂	30

DRAGI CITITORI,

Cu această nouă ediție a Revistei ONU în Moldova, celebrăm încă un an de succes în care am contribuit la îmbunătățirea calității vieții oamenilor din Moldova, în special pentru cei mai vulnerabili. Publicația ilustrează câteva realizări pe cele patru direcții strategice ale activității noastre: 1) buna guvernare, drepturile omului și egalitatea de gen; 2) creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă; 3) durabilitatea de mediu și reziliența; 4) dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă. Suntem determinați să aprofundăm aceste realizări și să obținem rezultate și mai bune în 2019 și în anii următori.

Activitatea noastră viitoare va fi marcată de două evenimente majore, care s-au produs în 2018. Primul din ele este aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” de Guvernul și ulterior Parlamentul Republicii Moldova.

Documentul, elaborat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, culminează un proces de doi ani, care a implicat o gamă largă de parteneri și consultări extinse cu toate părțile interesate. Rezultatul este o foaie de parcurs ambițioasă pentru dezvoltarea țării, care este în concordanță cu aspirațiile oamenilor și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă.

Aprobarea documentului deschide noi posibilități pentru valorificarea avantajului competitiv al Organizației Națiunilor Unite în sprijinul transformării Republicii Moldova într-un stat modern și prosper.

Cel de-al doilea eveniment major este lansarea unei reforme profunde care deja schimbă modul de funcționare a sistemului ONU în procesul de susținere a țărilor din întreaga lume, inclusiv Republica

Moldova, în realizarea obiectivelor și țintelor stabilite prin Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Agenda 2030 este un document ambițios și transformațional care necesită abordări deopotrivă de ambițioase și transformaționale pentru implementarea sa. Reforma este, de fapt, anume răspunsul îndrăzneț, atât de necesar pentru re poziționarea sistemului de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite, astfel pentru ca acesta să devină un partener și mai eficient în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, pentru ca nimeni să nu rămână în afara beneficiilor progresului.

Am dat start procesului de re poziționare a sistemului de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite prin crearea la începutul anului 2019 a unei funcții de coordonare imparțiale, independente și cu suficiente competențe – o măsură care va consolida rezultatul eforturilor noastre comune și va asigura responsabilitatea în teren. Vor urma și alte schimbări la fel de importante. Această reformă vine într-un moment extrem de potrivit, când Moldova începe implementarea Strategiei de Dezvoltare Națională „Moldova 2030”. Schimbările aduse de reformă sunt de natură să sporească eforturile noastre de a sprijini Moldova în atingerea priorităților de dezvoltare și accelerarea progresului, astfel încât Obiectivele de Dezvoltare Durabilă să devină realitate.

Sunt convinsă că realizările anterioare demonstrează potențialul pe care îl avem. De aceea, vă invit să aflați mai multe despre activitatea noastră, citind această nouă ediție a Revistei ONU în Moldova.

DAFINA GERCEVA,
Coordonatoare rezidentă ONU a.i.
Reprezentantă rezidentă PNUD

ONU A ADUS LA CHIȘINĂU O SELECȚIE IMPRESIONANTĂ DE FILME DOCUMENTARE PREMIATE LA FESTIVALUL DE FILM MILLENIUM DE LA BRUXELLES

Șase filme premiate la Festivalul de film documentar Millenium de la Bruxelles au fost proiectate la Chișinău la sfârșitul lunii octombrie 2018. Selectate din peste 1000 de filme participante la festival, acestea abordează problemele ecologice și fenomene sociale precum migrația, refugiații, sclavia modernă. Proiecțiile au fost organizate de ONU Moldova și Festivalul Internațional de Film Documentar CRONOGRAF, organizat de OWH Studio.

„Suntem încântați să colaborăm cu Festivalurile de Film Documentar Millenium și Cronograf și să găzduim la Chișinău proiecția în premieră a șase filme documentare inspiraționale. Filmele prezintă acțiuni și soluții eficiente și inovatoare pentru a crea schimbări pozitive și pentru a atinge Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. Acestea consolidează gradul de conștientizare a Obiectivelor Globale și a Agendei 2030 și solicită mobilizarea și extinderea acțiunilor pe teren”, a afirmat Dafina Gercheva, Coordonatoarea Rezidentă a.i. ONU și Reprezentantă Permanentă PNUD în Republica Moldova.

Conceput ca să pună în valoare filmele ce abordează subiecte legate de Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Festivalul de Film Millenium a devenit cu timpul unul dintre cele mai atractive festivaluri europene de film documentar, datorită selecției calitative a filmelor din program.

/// **Toate aceste filme au un mesaj aproape de publicul din Moldova, care se poate regăsi în fiecare din filmele prezentate”.**

VIRGILIU MĂRGINEANU,
directorul general al Casei de Filme
OWH STUDIO și președintele Festivalului
Internațional de Film Documentar CRONOGRAF

Proiecțiile au debutat cu documentarul poetic *Gustul cimentului/ Taste of Cement*, în regia lui Ziad Kalthoum, despre ce înseamnă să trăiești în exil într-o lume sfâșiată de război, urmat de câștigătorul Marelui Premiu al ediției din 2018 a Festivalului de Film Millenium – documentarul Milei Turajlić *Cealaltă parte a tuturor lucrurilor/ The Other Side of Everything*, o privire personală asupra istoriei recente a fostei Iugoslavii prin prisma mai multor generații din familia regizoarei. În cea de-a doua zi a fost prezentat documentarul

Inaugurarea festivalului de film Millenium la Chișinău

lui Tonislav Hristov - *Poștașul cel cumsecade/ The Good Postman*, o privire ironică și subtilă la tema tranziției și filmul regizorului Pau Ortiz - *De cealaltă parte a zidului/ The Other Side of the Wall*, despre migrația care desparte familiile și maturizează copiii mult prea devreme.

În cea de-a treia zi, spectatorii au vizionat: *Mulțumesc pentru ploaie/ Thank You for the Rain*, în regia Juliei Dahr, un documentar emoționant despre încălzirea globală și *O femeie capturată/ A Woman Captured*, în regia lui Bernadett Tuza-Ritter, un documentar tulburător despre sclavia modernă.

Președintele juriului Festivalului de Film Millenium, Lubomir Gueorguiev, a fost impresionat de publicul de la Chișinău. „La proiecții au fost prezenți foarte mulți tineri, mai mulți decât în Bruxelles. Este foarte important să inițiem contactul cu această nouă generație digitală, care are o altă relație cu filmul documentar”, a spus Gueorguiev.

Proiecțiile au fost însoțite de o expoziție de fotografii din localitățile Republicii Moldova, dedicate Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă

ÎN MOLDOVA A FOST LANSATĂ PRIMA APLICAȚIE ON-LINE DE TESTARE HIV

În premieră pentru Republica Moldova, a fost lansată aplicația on-line „HIV-Test”, care permite oricărui doritor să efectueze testul HIV. Aplicația a fost dezvoltată de AO „Inițiativa Pozitivă” și poate fi descărcată gratuit pe telefonul mobil. În baza răspunsurilor la întrebările predefinite sunt identificate riscurile de infectare cu HIV și localizate cele mai apropiate puncte de testare.

// Obligațiunea noastră a tuturor, recunoscând valoarea supremă a vieții și mergând în pas cu tehnologiile moderne, este să intensificăm eforturile și să creștem eficiența activităților noastre. Aplicația on-line „HIV-Test” răspunde acestor cerințe”.

RUSLAN POVERGA,

Director Executiv, A.O. „Inițiativa Pozitivă”

Aplicația a fost lansată în cadrul campaniei de informare dedicate Zilei Mondiale de Combatere a HIV și SIDA, „Te privește! Privește pe fiecare!”, cu sloganul „Cunoaște-ți statutul HIV!”

În cadrul campaniei au fost prezentate și rezultatele cercetării „Indexul Stigma”, realizate de către persoanele care trăiesc cu HIV. Potrivit cercetării, în ultimele 12 luni, patru din zece persoane care trăiesc cu HIV au raportat experiențe de tratamente discriminatorii, în mare parte, prin insulte. Tot patru din zece persoane spun că statutul lor a fost dezvăluit persoanelor terțe, iar cel mai des acest lucru s-a întâmplat în sistemul medical, în familie sau comunitate. Aproape fiecare persoană chestionată se auto-stigmatizează, trăind sentimente de vinovăție, de rușine, subapreciere. De asemenea, 6,6% din respondenți au recunoscut că au tendințe suicidale. În unele cazuri se raportează și faptul că din cauza statutului persoanele au pierdut locul de muncă sau venituri considerabile.

„Stigma și discriminarea continuă să reprezinte cel mai mare obstacol în calea accesării serviciilor HIV, inclusiv la testare. Odată efectuat, testul HIV ne oferă informația necesară pentru a face alegeri informate, asumate și corecte despre propria sănătate”, susține Svetlana Plămădeală, manageră de țară, UNAIDS Moldova.

Cercetarea a măsurat și cunoștințele, atitudinile și experiențele persoanelor care trăiesc cu HIV, inclusiv în raport cu realizarea drepturilor fundamentale – la sănătate, educație, muncă etc. Cercetarea a fost realizată în cadrul Proiectului „Acțiuni comune pentru fortificarea drepturilor omului în regiunea transnistreană”, implementat de agențiile ONU și 8 organi-

zații non-guvernamentale, cu susținerea financiară a Ambasadei Suediei.

„În ciuda eforturilor depuse de Guvern, parteneri, societatea civilă, avem încă o societate în care este prezentă discriminarea și stigmatizarea. Scopul nostru comun este să combatem acest fenomen și să explicăm întregii societăți că efectuarea testului HIV, cunoașterea statutului HIV și începerea tratamentului în cazul în care testul este pozitiv înseamnă să te protejezi pe tine și pe cei care te înconjoară”, a accentuat Aliona Serbulenco, secretară de stat a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Pe 1 decembrie este marcată Ziua Mondială de Combatere a SIDA. În 2018, comunitatea globală a marcat progresele de 30 ani în combaterea HIV. Mesajul lansat de UNAIDS la nivel mondial promovează importanța și necesitatea testului HIV.

Conform datelor statistice, la 1 ianuarie 2018 au fost înregistrate 11.829 cazuri de infecție cu HIV din 15 835 estimate. Prevalența infecției cu HIV în țară a constituit 21,8 cazuri la 100.000 locuitori. Pentru comparație, incidența infecției cu HIV la 100.000 locuitori în anul 2017 a constituit 20,7 cazuri, iar în anul 2016 – 20,65.

În perioada ianuarie – octombrie curent au fost confirmate 752 cazuri noi cu HIV. Majoritatea persoanelor cu infecția HIV sunt tinere, de vârstă reproductivă, sexual active. Predomină calea de transmitere heterosexuale.

PROMO-LEX ȘI BERTAM GRUP SUNT DEȚINĂTORII PREMIULUI ONU ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Dafina Gercheva și Pavel Postică,
director de programe Promo-Lex

În 2018, ONU Moldova a decernat două premii în domeniul drepturilor omului. Compania Bertam a devenit laureata premiului pentru realizări remarcabile în 2018, iar un premiu special, cu ocazia celebrării a 70 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, a fost acordat Asociației Promo-LEX, pentru promovarea drepturilor omului de-a lungul timpului, cu impact deosebit asupra vieții titularilor de drepturi.

Gala premiilor ONU în domeniul drepturilor omului a avut loc pe 6 decembrie 2018 și a reunit peste 200 de reprezentanți ai autorităților publice naționale și locale, partenerilor de dezvoltare, societății civile și mass-media.

„Timp de 14 ani, familia ONU organizează acest eveniment de premieră, pentru a celebra succesul individual și cel colectiv în promovarea drepturilor omului în Republica Moldova. Premiile vin să susțină și să încurajeze apărătorii drepturilor omului să acționeze în continuare pentru transpunerea în viață a drepturilor omului”.

DAFINA GERCHEVA,
Coordonatoare Residentă ONU a.i. și
reprezentantă permanentă PNUD în
Republica Moldova

La rândul său, avocatul poporului Mihail Cotorobai a remarcat că, în plan național, 2018 a fost un an al regreselor în domeniul drepturilor omului. Potrivit lui, experții din sfera dată, partenerii externi ai țării noastre vorbesc tot mai mult despre justiția selectivă din Moldova, derapajele legate de libertatea de exprimare, deteriorarea statului de drept, a standardelor democratice.

„Anul 2018 a fost unul cu discursuri de ură în spațiul public și cu intimidări la adresa jurnaliștilor. În asemenea condiții, apărătorilor drepturilor omului le vine tot mai greu să-și exercite atribuțiile, dar sporește și rolul lor în societate. Din această perspectivă premiile ONU au o valoare aparte”.

MIHAIL COTOROBAI,
Avocatul Poporului

Concert de muzică clasică, dedicat Zilei Internaționale a Drepturilor Omului

Gala a reunit peste 200 de reprezentanți ai autorităților publice, partenerilor de dezvoltare, societății civile și mass-media

Premiul ONU pentru realizări remarcabile în domeniul drepturilor omului i-a revenit companiei Bertam pentru abordare incluzivă în procesul de angajare, angajând persoane din diverse grupuri vulnerabile, inclusiv foști utilizatori de droguri, persoane care trăiesc cu HIV, hepatita C și foști deținuți.

Am avut o situație de criză în viață, am trecut prin diferite situații complicate. 10 ani am consumat droguri, am fost condamnat de mai multe ori. După ce am decis să-mi schimb viața, angajarea era o problemă pentru mine pentru că nu aveam studii. Un om bun m-a angajat și am început să lucrez în calitate de hamal. Mai târziu am devenit conducător în comerțul angro. În 2007 mi-am deschis compania mea. [...] De regulă, societatea nu acceptă ușor angajarea unor astfel de oameni. Din acest considerent, am simțit nevoia să creez o întreprindere, care ar oferi locuri de muncă unor asemenea oameni ca mine”.

VLADIMIR GAIȚ,
director al companiei Bertam

Premiul ONU pentru Asociația Promo-LEX a fost oferit pentru a recunoaște eforturile orientate spre promovarea drepturilor omului, în special, a egalității și non-discriminării, combaterea torturii și relexelor tratamente, protecția dreptului la viață și securității personale. Premiul a recunoscut eforturile Promo-LEX de promovare a drepturilor omului prin litigare strategică în instanțele naționale și internaționale; monitorizare și raportare a aspectelor ce țin de drepturile omului; advocacy la nivel național și internațional pentru politici ce respectă principiile dreptului omului, activități de instruire în domeniul drepturilor omului pentru diferite categorii de

Daria Lupan, una din premiantele în cadrul Galei Drepturilor Omului

Ion Manole, președintele Promo-Lex, într-un video de prezentare.
Foto: ONU Moldova

beneficiari, activități de sensibilizare în domeniul drepturilor omului.

Noi încercăm prin identificarea cazurilor să fim de folos pentru un număr mai mare de oameni. Avem domeniile noastre prioritare și oferim consultații juridice gratuite, respectiv ne selectăm cazurile în vederea implicării acolo unde este nevoie ca avocații, apărătorii drepturilor omului să-și facă treaba”.

ION MANOLE,
președintele Asociației Obștești Promo-Lex

Tot la Gala ONU în domeniul drepturilor omului au fost premiați câștigătorii unui concurs de creație, desemnați prin vot public. Concursul a fost organizat de Oficiul Înalțului Comisar ONU pentru Drepturile Omului. În total, au fost expediate 55 lucrări.

Organizată din 2004, în fiecare an, cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, Gala Premiilor ONU are drept scop evidențierea și premierea celor mai valoroase, inovatoare, eficiente și participative inițiative și acțiuni de apărare și promovare a drepturilor omului în Moldova.

70 DE ANI DE LA ADOPTAREA DECLARAȚIEI UNIVERSALE A DREPTURILOR OMULUI

Marina Momat și Sandu Ciobanu sunt căsătoriți de 8 ani. Atunci cind Marina s-a mutat cu traiul din Taraclia la Chișinău a început procesul ei de adaptare la o altă societate. Schimbul cultural în familia Marinei este continuu - Marina gătește plăcinta găgăuză „kîirma” iar fetele Alexandra, Constanța și Victoria îi dau lecții de română. Foto: OHCHR

În 2018, comunitatea internațională a celebrat 70 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului. Au fost 70 de ani marcați de discursul de drepturile omului la diferite nivele. Drepturile omului au devenit mai mult decât o categorie politico-juridică. Declarația a marcat momentul consolidării într-un act internațional a contravalorilor războiului, durerii și suferinței umane pe care acesta le cauzează.

Declarația este documentul unanim acceptat ca sursă de protecție a drepturilor omului, însă procesul de elaborare a acesteia nu a fost deloc ușor.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 A în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Printr-un act istoric, Adunarea le-a cerut tuturor țărilor membre să publice textul Declarației, care, ulterior, să fie „distribuit, expus, citit și comentat în școli și alte instituții de învățământ, fără deosebiri ținând de condiția politică a țărilor sau teritoriilor”.

Statalitatea Republicii Moldova s-a construit pe aceleași valori ca și cele ce au stat la baza Declarației Uni-

versale, egalitatea în demnitate și drepturi a tuturor oamenilor.

Declarația suveranității RSSM – 23 iunie 1990 proclamă suveranitatea poporului: „Recunoscând adevărul că toți oamenii sunt egali și au dreptul inalienabil la viață, libertate și prosperitate, fiind conștienți de responsabilitatea istorică pentru destinul Moldovei ce are istorie, cultură și tradiții milenare, respectând dreptul la suveranitate al tuturor popoarelor, în scopul instituirii justiției, ocrotirii legalității și stabilității sociale, exprimând voința poporului...”

Câteva zile mai târziu, la 28 iulie 1990, RSS Moldova aderă la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratifică pactele internaționale ale drepturilor omului.

Declarația de independență a Republicii Moldova “GARANTEAZĂ exercitarea drepturilor sociale, economice, culturale și a libertăților politice ale tuturor cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv ale persoanelor aparținând grupurilor naționale, etnice, lingvistice și religioase, în conformitate cu prevederile Actului final de la Helsinki și ale documentelor adoptate ulterior, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă.”

Margareta Apostu le face pe toate, Yoga cu meditații, antrenamente funcționale, CrossFit, Tabata, merge la sala de forță, face Pilates, stretching și merge la dansuri și dădăcește nepoțelul de 8 luni. Toate activitățile unei minți și a unui corp sănătos. Foto: OHCHR

Din 2017, Alexandru are primul său job oficial în calitate de Dealer Help Line în cadrul companiei Moldcell. Foto: OHCHR

Peste doi ani de la Declarația de independență, la 26 ianuarie 1993, Republica Moldova ratifică Pactul Internațional pentru drepturile civile și politice; Pactul Internațional pentru drepturi economice, sociale și culturale; Convenția cu privire la drepturile copilului, Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, iar la 01 iulie 1994, Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare contra femeilor.

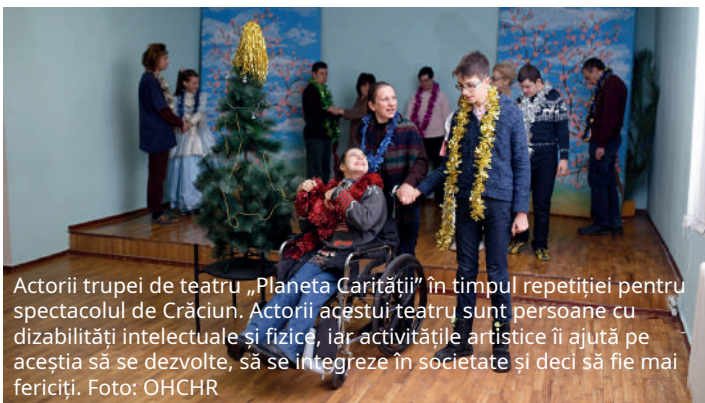
Culminația procesului de aliniere la valorile expuse în Declarația Universală a constituit-o adoptarea Constituției Republicii Moldova la 29 iulie 1994. În preambulul său, Constituția proclamă „[...] statul de drept, pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic valori supreme”. Constituția Republicii Moldova plasează standardele de drepturile omului în centrul preocupărilor statului, recunoscând prevalența lor asupra cadrului legal național (articolul 4 alineatul (2)).

Pe parcursul celor 70 de ani ai istoriei sale, Declarația s-a transformat, din perspectiva statutului său, din document formal pe baza căruia s-a dezvoltat sistemul de protecție a drepturilor omului (de Pacte, Convenții și alte declarații), într-un instrument de promovare a drepturilor omului, inclusiv după lansarea,

în 2006, a mecanismului de Evaluare Periodică universală. EPU este un mecanism unic, în cadrul căruia are loc monitorizarea gradului de implementare a drepturilor omului de către state. Procesul are loc sub auspiciile Consiliului pentru Drepturile Omului, care oferă fiecărui stat posibilitatea să declare ce măsuri a luat sau planifică să ia pentru a ameliora situația drepturilor omului pe teritoriul său și pentru a-și îndeplini obligațiile privind drepturile omului. În același timp, membrii Consiliului emit recomandări pentru fiecare stat revizuit pentru a spori gradul de realizare a drepturilor universale.

De rând cu alte 193 de state, Republica Moldova a fost supusă Evaluării Periodice Universale, în cursul a două cicluri de evaluare și a obținut sute de recomandări de la mecanismele de monitorizare a drepturilor omului ale ONU. Recomandările sunt instrumente practice pentru realizarea drepturilor omului la nivel național.

Există diferite abordări referitoare la sursa drepturilor omului. Acestea pot fi văzute drept o modificare a conceptului de drepturi naturale, ca fiind generate de morală pură, ca existând doar pe măsura recunoașterii de stat, dar existența Declarației Universale, acceptate universal și necontestate, reconfirmă un principiu de baza a drepturilor omului – inalienabilitatea acestora.

Actorii trupei de teatru „Planeta Carității” în timpul repetiției pentru spectacolul de Crăciun. Actorii acestui teatru sunt persoane cu dizabilități intelectuale și fizice, iar activitățile artistice îi ajută pe aceștia să se dezvolte, să se integreze în societate și deci să fie mai fericiți. Foto: OHCHR

Cristian este elev în clasa a III-a la Liceul Ștefan Holban din Cărpineni. Cristian vine cu plăcere la liceu, aici el este parte a unei societăți, chiar dacă e o mică societate a prietenilor lor din clasă. Foto: OHCHR

UN COPIL CU DIZABILITĂȚI POATE ÎNVĂȚA ÎNTR-O ȘCOALĂ DIN COMUNITATE, IAR CEILALȚI ELEVI ÎNVĂȚĂ ZILNIC DE LA EL LECTȚIA PRIETENIEI ȘI TOLERANȚEI

Renat Mocanu este un adolescent de 16 ani din Drochia, diagnosticat cu o dizabilitate de auz, care la 9 ani a mers într-o instituție de învățământ special, de tip rezidențial. Mama îl vizita foarte des, iar la fiecare sfârșit de săptămână îl lua acasă. După șase ani de despărțiri continue, Renat a refuzat să se întoarcă la internat.

// Acolo a adoptat mimici și gesturi care nu corespund limbajului internațional. Aparatele auditive care trebuiau să-i învețe pe copii să vorbească, nu erau utilizate. Prin urmare, a ajuns să nu poată comunica nici măcar cu alte persoane cu probleme de auz”.

LILIA MOCANU,
mama lui Renat

Astfel, peste câteva luni a fost înscris în școala din satul Mândâc, raionul Drochia. Totodată, tânărul a început să frecventeze de 2-3 ori pe săptămână Serviciul raional de asistență psihopedagogică Drochia, unde a beneficiat de asistența unui logoped. În scurt timp, a început deja să articuleze primele cuvinte, ba chiar și propoziții. Încurajați de succesele lui Renat, părin-

ții lui au decis să se mute cu traiul în centrul raional, pentru a fi mai aproape de serviciile de reintegrare de care are nevoie copilul. Astfel, de la 1 septembrie 2018, adolescentul a devenit elev în clasa a VIII-a a Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”, una din cele mai mari instituții de învățământ din raion, iar în paralel lucrează cu logopedul Serviciului raional de asistență psihopedagogică.

PROGRAMUL ȘCOLAR A FOST ADAPTAT LA NECESITĂȚILE COPILULUI

La școală, Renat învață după un program educațional individualizat, adaptat la necesitățile lui. De exemplu, la lecția de limba și literatura română, în timp ce colegii săi de clasă fac analiza complexă a unei opere literare, adolescentul rezolvă propria sarcină, care derivă din tema lecției. De asemenea, Renat are un cadru didactic de sprijin, Lilia Istrati, care îi oferă suport la matematică, limba și literatura română, îl încurajează și îl ajută la teme.

Logopeda Diana Doschinescu vorbește despre succesele lui Renat: „S-a produs o schimbare radicală. Când a venit la noi, el nu putea articula practic niciun cu-

Renat și profesoara sa utilizează amplificatorul de sunete în timpul unei lecții.
Foto: UNICEF Moldova/ Iurie Foca

Renat demonstrează modul de funcționare al amplificatorului de sunete. Foto: UNICEF Moldova/ Iurie Foca

vânt. Acum încercă să vorbească și îi reușește destul de bine. Din jocurile de pe calculator a învățat limba engleză, iar matematica e disciplina școlară care îi place cel mai mult”, spune specialistă.

CADRELE DIDACTICE AU FOST INSTRUITE PENTRU A ASIGURA O INTEGRARE CU SUCCES

Înainte de venirea lui Renat în liceu, toate cadrele didactice au fost instruite de specialiștii de la Serviciul de asistență psihopedagogică, astfel încât fiecare profesor să poată contribui eficient la incluziunea lui școlară, ne spune directorul instituției, Sergiu Vrabie. Toți profesorii cunosc gesturile elementare prin care pot vorbi cu adolescentul, iar atunci când acestea nu sunt suficiente, scriu sarcinile sau întrebările pe foaie, iar Renat le citește și îndeplinește.

// Copiii și profesorii l-au primit foarte bine. Nu am avut probleme sau vreo rezistență din partea altor părinți cu copii în clasa în care învață Renat. El s-a integrat rapid, are mulți prieteni, îi place fotbalul”.

SERGIU VRABIE,
directorul instituției

Recent, Renat a obținut printr-o donație un amplificator de sunete cu ajutorul căruia va comunica mult mai eficient cu colegii și profesorii. Aparatul care îl va ajuta să vorbească mult mai explicit, constă dintr-un microfon, pe care îl ține în mână profesorul și un amplificator care se află la Renat.

Prima probă a echipamentului s-a produs la lecția de Limbă și literatură română. Tamara Sajin, profesoară, și-a exprimat încrederea că de acum înainte lecțiile vor fi mult mai interesante pentru Renat: „Va avea posibilitatea să învețe limba română pe viu, va auzi cuvintele, o să-mi poată răspunde, va fi mult mai ușor”.

Cadrul didactic de sprijin, Lilia Istrati, îi oferă suport lui Renat la lecția de limba și literatură română. Foto: UNICEF Moldova/ Iurie Foca

Renat și logopeda Diana Doschinescu lucrează la îmbunătățirea vorbirii. Foto: UNICEF Moldova/ Iurie Foca

Ceilalți profesori din Drochia spun că venirea lui Renat în liceu este benefică nu doar pentru el, dar și pentru colegii de clasă. Datorită lui, aceștia învață în fiecare zi lecția prieteniei și toleranței.

În afară de Renat, în liceu mai învață alți 12 copii cu dizabilități, cinci dintre ei cu dizabilități de auz. Și ceilalți copii cu deficiențe de auz sunt pe deplin integrați, comunică liber cu profesorii și elevii, întrucât au fost obișnuiți de mici să poarte aparatul auditiv și au învățat să vorbească.

Moldova a realizat în ultimii ani progrese majore în domeniul educației incluzive. În prezent, în instituțiile de învățământ general există 971 centre de resurse pentru educația incluzivă și peste 989 cadre didactice de sprijin pentru copiii și elevii cu cerințe educaționale speciale în procesul de incluziune. Astfel, în școlile generale învață astăzi circa 10 mii de copii cu cerințe educaționale speciale, în timp ce numărul de copii cu dizabilități în școli auxiliare și speciale a scăzut considerabil.

Eforturile tuturor celor implicați în munca de incluziune a copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova au fost discutate la 5 decembrie 2018, în cadrul Conferinței Naționale „Asigurarea dreptului la educație a copiilor cu dizabilități”.

FOTBALUL ÎNSEAMNĂ MAI MULT DECÂT SĂ MARCHEZI GOLURI

Ziua Internațională a Fetelor este marcată printr-un meci de fotbal pe terenul complexului sportiv Futsal Arena FMF, comuna Ciorescu

48 de fete cu vârsta de 10-11 ani au sărbătorit Ziua Internațională a Fetelor pe terenul de fotbal al complexului sportiv Futsal Arena FMF din comuna Ciorescu. Grație unui parteneriat dintre Federația Moldovenească de Fotbal și UNICEF Moldova, fetele au jucat fotbal, iar după meci au fost implicate într-o activitate inedită, denumită „Localitatea visurilor noastre”. Ele și-au propus să construiască satul sau orașul în care să se simtă în siguranță și protejate.

„Sportul aduce bucurie copiilor – fetelor și băieților deopotrivă,” a declarat Desiree Jongmsma, reprezentantă de țară UNICEF în Moldova. „Totuși, fotbalul este mult mai mult decât un joc: dincolo de noi prietenii, el cultivă copiilor spiritul în echipă, îi învață noțiunile de corectitudine și toleranță, contribuind în final și la alte sfere ale vieții de echipă, precum voluntariatul, viața comunitară și cetățenia activă”.

Chiar dacă generația zilelor noastre trăiește într-o lume a inovației, multe fete din întreaga lume nu obțin cunoștințele și deprinderile necesare pentru a le asigura succesul pe tot parcursul vieții. În special, sunt afectate cele mai defavorizate fete, inclusiv

cele din zonele rurale și cele cu dizabilități. Fetele au nevoie de încurajare și de modele pentru a reuși în viață.

O inspirație pentru participante a fost Arina Bîrcă, o adolescentă care la numai 15 ani este jucătoare a Selecționatelor Naționale sub-17 ani. Arina a fost invitată în Selecționată după ce antrenora Elena Subotina a văzut-o jucând fotbal cu băieții într-o curte a unui bloc.

„Cu toții putem să jucăm fotbal. Trebuie să se investească mai mult în fotbalul feminin. Este un sport la fel ca și fotbalul masculin. Și noi avem dreptul să participăm la campionate, să avem divizii și ligi, de ce nu?” este de părere Arina. „Și noi, fetele, vrem să ne dezvoltăm și să fim mai bune. Dați-ne această posibilitate!”

Arina joacă fotbal în cadrul clubului FC Narta – ȘS Drăslăceni de 3 ani și intenționează să practice acest sport cât mai mult timp.

“Iubiți fotbalul, jucați fotbal, rămâneți în fotbal pentru cât mai mult timp și fie ca fotbalul să devină o parte a vieții voastre. Suntem bucuroși să vedem atâtea fete talentate, care ar putea juca pe viitor pentru selecționatele naționale”.

ELENA SUBOTINA,
antrenoarea principală a selecționatelor
naționale de fotbal feminin de până la 17 ani

„De Ziua Internațională a Fetelor, vrem să spunem că noi fetele, la fel ca și în sport, avem șanse egale și în viața de zi cu zi, fie la învățătură, la carieră, sau activități de relaxare,” a menționat și Svetlana Patraș, coordonatoarea proiectelor de responsabilitate socială prin fotbal de la Federația Moldovenească de Fotbal.

Pentru a răspunde nevoilor fetelor și băieților, precum și pentru a promova și susține rolul tinerilor ca agenți ai schimbării, un parteneriat global de educație și formare, numit „Generation Unlimited”, a fost lansat recent ca parte a eforturilor legate de punerea în aplicare a Agendei pentru dezvoltare durabilă 2030.

Sărbătoarea fotbalistică a fost susținută de proiectul social „Prin fotbal să creștem sănătoși”, o inițiativă comună realizată cu suportul UEFA, Fondul de Responsabilitate Socială prin fotbal HatTrick UEFA, FMF și UNICEF și care are drept obiectiv încurajarea intereselor copiilor pentru sport și a unui mod de viață sănătos prin intermediul practicării fotbalului și activităților distractive.

ANGAJAȚII INSTITUȚIILOR DE FORȚĂ DIN MOLDOVA AU DISCUTAT, ÎN PREMIERĂ, DESPRE EGALITATEA DE GEN

Discuțiile publice au avut loc la Chișinău, Bălți și Cahul, în temeiul prevederilor Memorandumului de înțelegere între Ministerul Apărării și UN Women Moldova. Foto: UN Women Moldova

Reprezentanții și reprezentantele instituțiilor de forță au atins și problema violenței față de femei în R. Moldova

Peste 400 de bărbați și femei din cadrul instituțiilor de forță au discutat, în premieră, despre egalitatea de gen, drepturile femeilor și stereotipurile de gen, sexism și publicitatea sexistă, în cadrul unor întâlniri, facilitate de UN Women Moldova.

„Am aflat ce presupune cu adevărat egalitatea de gen și că acest lucru înseamnă, de fapt, oportunități egale pentru femei și bărbați. De altfel, mă bucur că am avut posibilitatea să cunosc și părerile colegilor despre acest subiect”, a menționat un participant la discuții.

De asemenea, pe durata lunilor iulie – decembrie 2018, reprezentanții și reprezentantele din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, ai Departamentului Trupelor de Carabinieri, ai Centrului Național Anticorupție și ai Ministerului Apărării, dar și ale Asociației Femeilor în Poliție și Asociației Naționale a Femeilor din Sistemul Afacerilor Interne au atins

și problema violenței față de femei și fete în R. Moldova. Ba mai mult, s-au angajat de comun acord să acționeze împreună pentru a eradica fenomenul violenței față de femei, din moment ce șase din zece femei au suferit de cel puțin de o formă a violenței pe parcursul vieții lor.

„Nu-mi imaginam că fenomenul violenței în bază de gen are o asemenea amploare în Republica Moldova. Iar datele prezentate în timpul instruirilor au fost de-a dreptul surprinzătoare”, a punctat o participantă. Aceste discuții publice au avut loc la Chișinău, Bălți și Cahul, în temeiul prevederilor Memorandumului de înțelegere între Ministerul Apărării și UN Women Moldova, semnat la 17 iulie 2018, în scopul realizării obiectivelor incluse în Planul de acțiuni privind punerea în aplicare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a CS al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea pentru perioada 2018-2021.

Peste 400 de bărbați și femei din cadrul instituțiilor de forță au discutat despre egalitate de gen și drepturile femeilor. Foto: UN Women Moldova

Participanții s-au angajat de comun acord să acționeze împreună pentru a eradica fenomenul violenței față de femei. Foto: UN Women Moldova

CENTRUL DE ARTE COLISEUM A ADUS ÎN SCENĂ ISTORIILE UNOR SUPRAVIEȚUITOARE ALE VIOLENȚEI ÎN FAMILIE DIN UTA GĂGĂUZIA

În premieră, istoriile mai multor femei din UTA Găgăuzia supuse violenței în familie au fost aduse în scenă. În cadrul unui proiect multietnic, Centrul de Arte Coliseum a montat spectacolul «Я умереть надежде не дам» („Nu voi lăsa speranța să moară”), interpretat în limba rusă, cu fragmente în limbile română, găgăuză și bulgară. Dramele prin care trec femeile supuse violenței fizice, psihologice și economice în familie sunt interpretate de actrițe de la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, Teatrul municipal „Смешен петък” din Taraclia, Teatrul Național Dramatic de limbă găgăuză „D. Tanasoglo” din Ceadr-Lunga. În rolurile principale au jucat actrițele Mihaela Strâmbeanu, Olga Guțu-Cucu, Natalia Ivanciuc, Elena Danaji și Diana Karapenkova.

Primul spectacol a avut loc pe 28 noiembrie 2018, în satul Chirsova din UTA Găgăuzia, iar cel de-al doilea, pe 2 decembrie, la Taraclia. După fiecare spectacol, au loc discuții moderate de un psiholog, în care sunt explicate informații despre formele de violență, prevenirea și combaterea acestui fenomen.

Este important să vorbim despre acest fenomen și să ne implicăm pentru a-l opri. Dialogul prin arta teatrală este unul eficient, pentru că aduce un mesaj clar – nu este doar teoretic, sau informativ, este și emoțional”.

LUMINIȚA ȚĂCU,
Regizoarea spectacolului

Și Directorul de proiect, Mihai Fusu, este de părere că arta poate contribui semnificativ la promovarea unui comportament non-violent.

Mesajul pe care vrem să îl transmitem prin acest spectacol este, înainte de toate, apărarea demnității femeii, apărarea drepturilor copilului de a avea o familie sănătoasă, de a beneficia de educație și grija părinților. Totodată, transmitem un mesaj și pentru bărbați – le spunem că bărbăția nu înseamnă violență, ci protecție și grijă”.

MIHAI FUSU,
Directorul de proiect

Cea mai tânără actriță implicată în spectacol, Diana Karapenkova, are 17 ani și este angajată a teatrului

municipal din Taraclia. Tânăra joacă de mai mult timp în teatru și studiază, în paralel, la liceul din localitate. Adolescanta va interpreta rolul unei tinere cu deficiențe de vorbire, supuse violenței din partea tatălui său.

Pentru mine acest spectacol înseamnă o experiență extraordinară – să fiu pe o scenă cu actori profesioniști și să contribui, de asemenea, la promovarea unui mesaj antivioleță. Am invitat la spectacol toți colegii din clasele mari din liceu și părinții lor”.

DIANA KARAPENCOVA,
Actriță implicată în spectacol

Spectacolul a fost realizat cu susținerea proiectului „Combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova: explorând și învățând din soluțiile locale”, implementat de PNUD, cu sprijinul Guvernului Republicii Coreea.

În cadrul acestui proiect, în UTA Găgăuzia vor fi create servicii de suport pentru victimele violenței în bază de gen. Femeile din cinci comunități din regiune, inclusiv, din orașul Comrat, vor putea beneficia de consilierea psihologilor, asistenților sociali și juriștilor. Totodată, ele vor fi ajutate să își găsească un loc de muncă sau să-și lanseze o afacere.

Programul-pilot se va desfășura în Chirsova, un sat din UTA Găgăuzia, cu 6.298 locuitori, dintre care 3.235 sunt femei. Oamenii din comunitate, cu susținerea PNUD, vor elabora un plan de acțiuni pentru prevenirea și combaterea violenței în bază de gen. Acest document va permite autorităților locale să creeze servicii necesare, precum și să aloce și să atragă resurse.

INA GRĂDINARU: „TREBUIE SĂ SCHIMBĂM PERCEPȚIA CĂ CEEA CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN FAMILIE RĂMÂNE ÎN FAMILIE”

Pentru Ina Grădinaru, psihologă la Centrul de asistență și consiliere pentru victime ale violenței „Ariadna” din orașul Drochia, lucrul cu femeile supraviețuitoare ale violenței este mai mult decât un loc de muncă. Este o responsabilitate socială și o misiune personală. În cadrul campaniei „16 zile de activism pentru eliminarea violenței față de femei și fete”, Ina Grădinaru a vorbit despre munca ei, provocările cu care se confruntă zi de zi și miturile care trebuie combătute pentru a pune capăt violenței în familie.

„După 12 ani de muncă în domeniul protecției femeilor, încă simt că am mereu ceva de învățat de la femeile care trec prin violență. Anume ele mă motivează să merg mai departe.

Eu sunt prima persoană cu care vorbesc femeile atunci când pășesc pragul Centrului nostru. Și am învățat că atitudinea cu care întâmpini o supraviețuitoare a violenței este definitorie. Înainte de toate, o femeie supraviețuitoare a violenței domestice trebuie să fie crezută. Dacă de la bun început le oferi sentimentul că nu crezi ceea ce spune, femeia nu va mai avea încredere să comunice deschis despre situația prin care trece.

Misiunea mea în calitate de psihologă nu este să rezolv problemele femeilor, ci să le ghidez spre identificarea soluțiilor. Ele au soluțiile, însă au nevoie și de susținere.

Din păcate, încă multe femei supuse abuzurilor cred că violența este o chestiune privată. Afirmatia binecunoscută că ceea ce se întâmplă în familie nu trebuie scos din casă este totalmente greșită. Această percepție susține violența și este un motiv frecvent pentru care violența este acceptată și suportată.

Un alt aspect pe care nu încetez să-l abordez este faptul că violența nu este doar atunci când se manifestă fizic. Multe femei nu știu că există și violență psihologică, economică, sexuală, ba chiar spirituală și, din păcate, femeile percep acest lucru ca pe o normalitate.

Ina Grădinaru, psihologă la Centrul de asistență și consiliere pentru victime ale violenței „Ariadna” din orașul Drochia.
Foto: UN Women Moldova/ Ramin Mazur

Femeile și bărbații trebuie să înțeleagă că violența nu este o normă, ci o crimă care se pedepsește prin lege, iar orice conflict în familie poate fi soluționat printr-o comunicare eficientă”.

Ina Grădinaru vorbește despre munca ei și provocările cu care se confruntă pentru a pune capăt violenței în familie.
Foto: UN Women Moldova/ Ramin Mazur

Ina Grădinaru este psihologă și vice-directoarea Centrului de asistență și consiliere pentru victime ale violenței „Ariadna”, din orașul Drochia, situat în nordul țării. UN Women Moldova, cu susținerea financiară a Suediei, sprijină Centrul „Ariadna” ca parte a programului de îmbunătățire a serviciilor esențiale pentru femeile supraviețuitoare ale violenței. Din cauza muncii pe care o face, Ina Grădinaru s-a confruntat, pe parcursul experienței sale profesionale, cu amenințări la viața ei, însă acest lucru n-a împiedicat-o să-și continue munca împreună cu supraviețuitoarele violenței. Istoria ei are tangențe cu Obiectivul de dezvoltare nr. 5 privind egalitatea de gen, care include eliminarea violenței împotriva femeilor și fetelor.

CENTRELE DE TINERET – SPAȚII SIGURE ȘI ATRACTIVE PENTRU TINERI

Centrele de Tineret oferă tinerilor din Republica Moldova oportunități de implicare în luarea deciziilor importante pentru comunitățile lor.

Aurelia Obreja (a doua de la stânga la dreapta) împreună cu tinerii voluntari la Centrul de tineret Orhei

DE LA VOLUNTARĂ, LA ANGAJATĂ

Aurelia Obreja are 19 ani și a fost angajată la Centrul de tineret Orhei la doar câteva săptămâni după absolvirea liceului. Până în ziua semnării contractului de muncă însă, Aurelia a fost voluntară, timp de patru ani, la Centrul de tineret.

Era elevă în clasa a VIII-a când a aflat că în localitatea sa există un centru de tineret și a decis să se implice. „Cu această ocazie, mi-am făcut primul CV din viața mea, pe care am lipit cea mai frumoasă poză pe care o aveam. Și, ca să fiu și mai convingătoare, am pus în portofoliu și o plachetă de poezii, pe care o editasem în anii de școală. Voiam foarte mult să ajung acolo”, spune zâmbind tânăra.

Aurelia a fost acceptată imediat în echipa centrului, iar în anii ce au urmat, venea aici aproape în fiecare zi. Este mândră de multe proiecte și inițiative ale ei. „Puterea fetelor”, de exemplu, este un proiect la care țin foarte mult. Am implicat circa 30 de fete care aveau nevoie de suport, pe care le-am ajutat să se cunoască mai bine și le-am ghidat în dezvoltarea lor personală și profesională”.

Datorită succeselor Aureliei, la 1 august 2018 a fost angajată oficial la Centrul de tineret Orhei. Tânăra este responsabilă de informarea tinerilor, cărora le vorbește, într-un limbaj accesibil, despre inițiativele care le privesc. Împreună cu colegii săi merge și prin satele din raion, unde îi informează pe tineri despre oportunitățile ce le oferă centrul și îi invită aici. „Activitatea unui

lucrător de tineret este foarte colorată, pentru că trăiești zilnic emoții. Adolescenții vin cu idei noi, energie și este important ca cineva să îi sprijine în aceste porniri”, afirmă Aurelia.

SERVICIILE CENTRELOR DE TINERET VOR AJUNGE LA FIECARE TÂNĂR DIN MOLDOVA

Centrul de tineret din Orhei activează din anul 2012 și este unul din cele 20 de centre de acest fel din Republica Moldova. Printre serviciile pe care le oferă în prezent sau care urmează să fie dezvoltate în următorii ani se numără accesul la informație, sensibilizare, participare în procesul de luare a deciziilor, educație non-formală, recreere și dezvoltare personală.

Începând cu anul 2017, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în parteneriat cu UNFPA, Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, desfășoară Programul de dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru o perioadă de cinci ani, care își propune să dezvolte Rețeaua Națională a Centrelor de tineret la nivel național. În cadrul conferinței „Politici și servicii de tineret pentru fiecare tânăr din Moldova”, din 8 noiembrie 2018, autoritățile centrale și locale, împreună cu organizațiile de tineret și partenerii de dezvoltare, au reiterat angajamentul să dezvolte Centrele de tineret, astfel încât serviciile pentru tineri să devină accesibile în fiecare raion al țării.

„Politici și servicii de tineret pentru fiecare tânăr din Moldova”, noiembrie 2019

La rândul său, Rita Columbia, Reprezentanta UNFPA în Moldova, a menționat că Centrele de tineret trebuie să fie spații sigure și prietenoase pentru tineri, oferindu-le oportunități de dezvoltare, participare și implicare în activități civice.

„Îndemn toți partenerii să se alăture eforturilor naționale, pentru ca Centrele de tineret să devină active în toate raioanele țării, iar fiecare tânăr să poată beneficia de serviciile lor”, a menționat Rita Columbia.

STUDIUL OMS ARATĂ CĂ MOLDOVENII CONSUMĂ DE DOUĂ ORI MAI MULTĂ SARE DECÂT CANTITATEA RECOMANDATĂ

Moldovenii consumă o cantitate dublă de sare față de cele 5 g de sare pe zi, recomandate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), se arată în studiul OMS privind consumul alimentar de sare, realizat în premieră în Republica Moldova.

Studiul a mai arătat că:

- În zonele rurale, aportul de sare este de 11,3 g de sare pe zi, în timp ce în zonele urbane este de 10,0 g pe zi. Acest lucru se explică prin faptul că cei de la sate adaugă mai multă sare în timpul preparării și consumă mai des alimente cu un conținut sporit de sare, precum murăturile, brânza și pâinea.
- Pâinea este cel mai mare contribuitor de sare în dietă: în fiecare 100 g de pâine se conține în medie de 1,85 g de sare. Mai mult de jumătate din populația Moldovei (55,4%) consumă pâine de 2-3 ori pe zi, cu o pondere mai mare în rândul populației din mediul rural (61,6%) decât în zonele urbane (45,4%).
- Consumul de fructe și legume este în general unul scăzut: mai mult de jumătate din respondenți (56,4%) a raportat consumarea a mai puțin de 5 porții de fructe și legume pe zi. Acest lucru mărește riscul apariției bolilor netransmisibile.

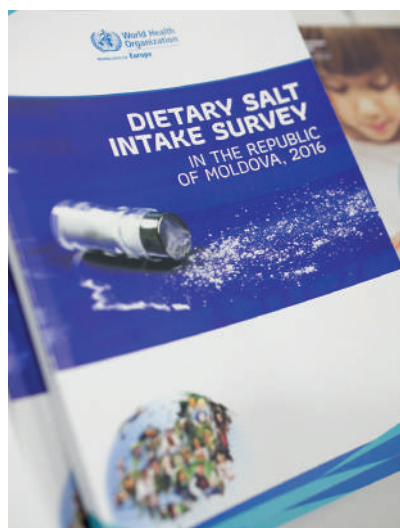
ABORDARE MULTISECTORIALĂ PENTRU REDUCEREA APORTULUI DE SARE

Bolile cardiovasculare sunt principala cauză a deceselor în Republica Moldova, reprezentând mai mult de jumătate din totalul deceselor (aproximativ 57%). Unul dintre factorii de risc al acestor boli este tensiunea arterială ridicată. Dovezile din ultimele

decenii sugerează că un consum ridicat de sare în alimentație reprezintă un factor determinant al creșterii tensiunii arteriale și riscurilor asociate. Până în anul 2020, guvernul Republicii Moldova și-a asumat angajamentul de a reduce consumul de sare la nivel național până la mai puțin de 8 g pe zi. Obiectivul este prevăzut în Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020 și în Planul național de acțiuni pentru 2016-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și control a bolilor netransmisibile.

/// Republica Moldova are o bună ocazie să-și manifeste rolul de lider în modul în care o țară mică poate reduce aportul de sare în alimentație. Reformularea sării este foarte importantă și trebuie să colaborăm cu toate celelalte sectoare pentru a schimba legislația în acest domeniu. OMS va oferi și în continuare sprijin tehnic în acest domeniu”.

JOAO BREDA,
șeful Oficiului european al OMS
pentru prevenirea și controlul bolilor
netransmisibile

Studiul privind consumul alimentar de sare în Republica Moldova a fost efectuat în anul 2016 și a urmărit evaluarea consumului actual mediu de sare (sodiu), potasiu și iod prin testarea excreției urinare pe parcursul a 24 ore, într-un eșantion aleatoriu al populației adulte (cu vârsta cuprinsă între 18-69 ani). De asemenea, studiul și-a propus să evalueze cunoștințele, atitudinile, practicile și comportamentele privind

consumul de sare, pentru a permite o planificare mai eficientă și implementarea unei strategii eficiente de reducere a consumului de sare în Republica Moldova.

Studiul a fost realizat cu sprijinul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul proiectului implementat de OMS „Suport pentru consolidarea guvernării și a dialogului privind politicile în sectorul sănătății - a 2-a etapă”.

A REUȘIT SĂ PREVINĂ CANCERUL DE COL UTERIN ȘI ACUM MOTIVEAZĂ ȘI ALTE FEMEI SĂ SE ADRESEZE LA TIMP LA MEDIC

Irina Starciac, 46 de ani, nu știa că are risc de cancer de col uterin. Din fericire, a ajuns la timp la medicul de familie.
Foto: UNFPA Moldova/ Dan Guțu

Irina este căsătorită, are trei feciori și este manageră de vânzări într-o companie din Chișinău. Chiar dacă are un grafic de lucru intens și deplasări frecvente în afara orașului, femeia își face timp să meargă la medic cel puțin o dată pe an. În urma unei vizite la policlinică, la începutul lunii septembrie a anului trecut, a aflat o veste la care se aștepta mai puțin. Rezultatele testului Pap au arătat leziuni precanceroase ale colului uterin.

„ERAM SIGURĂ CĂ SUNT SĂNĂTOASĂ”

“ Nu aveam niciun simptom care să mă îngrijoreze. Eram atât de sigură că analizele vor ieși bine, încât am uitat să îi las medicului numărul meu de telefon. Când au venit rezultatele și s-a dovedit că am probleme, medicul a fost nevoit să mă caute prin intermediul rețelelor de socializare”.

IRINA

Ea spune că medicii au fost nevoiți să acționeze rapid ca să prevină boala oncologică. A avut o intervenție chirurgicală, a fost internată câteva zile în spital, iar la scurt timp după externare a revenit la modul de viață obișnuit. Pentru că a reușit să intervină la timp, Irina a fost scutită de numeroase complicații și de proceduri chinuitoare pe viitor, iar acum are o stare bună de sănătate.

LA ÎNDEMNUL IRINEI, TOATE PRIETENELE EI AU FĂCUT TESTUL PAP

Experiența prin care a trecut, a determinat-o să acorde și mai multă atenție sănătății, dar și să le ajute pe femeile din anturajul său să înțeleagă cât de important este testul Pap. „Eu îndemn toate femeile să se adreseze la medicul de familie cât mai des. Când mama este sănătoasă, întreaga familie este fericită. Nu trebuie să ne fie frică. Cu cât mai târziu aflăm diagnosticul, cu atât scad șansele de tratament complet”, spune Irina.

Ea crede că testarea gratuită a femeilor și campaniile de informare sunt soluțiile cele mai bune pentru prevenirea cancerului cervical: „Sunt foarte bune inițiativele de a merge prin sate și orașe și de a face controale medicale. Cred că ar fi bine, de asemenea, să existe posibilitatea ca acest control să fie efectuat și în zilele de sâmbătă, când femeile nu sunt prinse la serviciu”.

STUDIUL NAȚIONAL: PUȚINE FEMEI DIN MOLDOVA ȘTIU CUM SĂ PREVINĂ CANCERUL DE COL UTERIN

La fel ca și Irina, sute de femei ar putea preveni cancerul de col uterin, dacă s-ar adresa la timp la medicul de familie pentru efectuarea testului citologic.

Cu regret, Studiul național despre cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul prevenirii

Lansarea rezultatelor Studiului național cu privire la „Cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul prevenirii cancerului de col uterin”, 30 noiembrie, 2018. Foto: UNFPA Moldova/ Dan Guțu

cancerului de col uterin, realizat în toamna anului 2018, arată că mai mult de jumătate dintre femeile cu vârsta de 25-61 de ani din Republica Moldova, care ar trebui să facă acest test o dată la 3 ani, nu l-au făcut niciodată. Studiul a fost realizat pe un eșantion de 1226 de femei, incluzând și o componentă calitativă sub formă de focus grupuri și interviuri aprofundate cu specialiști, fiind realizat de compania Magenta Consulting.

Potrivit Studiului, doar o pătrime din femeile de vârstă eligibilă din R. Moldova cunosc despre posibilitatea realizării testului citologic, iar mai puțin de jumătate dintre acestea știu că testul poate fi realizat gratuit. În special, femeile din familiile sărace sunt cele care nu cunosc acest lucru.

Și mai puține sunt femeile care știu că testul se face o dată la trei ani, astfel încât multe dintre ele îl fac fie mai des (o dată pe an), fie mai rar (o dată la 4-5 ani), decât este recomandat de specialiști. Întrebate despre barierele ce le-ar împiedica să efectueze testul de screening cervical, cele mai multe femei au invocat lipsa de timp, frica, dar și necunoașterea unde să se adreseze pentru a efectua testul.

CANCERUL DE COL UTERIN VA FI PREVENIT

În următorii ani, situația se va schimba datorită unui amplu program de prevenire a cancerului de col uterin, desfășurat în perioada anilor 2017-2020, de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Fondul ONU pentru Populație (UNFPA), Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), în parteneriat cu Asociația internațională pentru prevenirea cancerului de col uterin, Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare (RoAid) și alți parteneri.

Rezultatele Studiului național despre cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul prevenirii cancerului de col uterin vor fi utilizate pentru elaborarea unei strategii de comunicare pentru schimbare de comportament a femeilor din grupul țintă, precum și pentru luarea deciziilor informate și bazate pe dovezi în acest domeniu.

În rezultat, se așteaptă ca numărul cazurilor de îmbolnăvire cu acest tip de cancer să se reducă până în 2025 cu 20%, iar mortalitatea cauzată de maladie, cu 5% în următorii șapte ani.

DRUMURILE ÎȘI AU ISTORIILE LOR - ZIUA MONDIALĂ DE COMEMORARE A VICTIMELOR TRAFICULUI RUTIER ÎN MOLDOVA

Elevii de la mai multe licee din Chișinău au participat la un flash-mob privind siguranța rutieră

Sotia și rudele lui Ilie, decedat pe traseul Chișinău-Rîșcani

Unul dintre cei mai tineri participanți la flash-mob - Călin Cobzac

Stela Gheorghită, Biroul OMS din Republica Moldova și participanții la flash-mob

220 de persoane și-au pierdut viața în 2018 pe drumurile țării

La 7 iunie, Svetlana împreună cu soțul ei, Ilie, și copiii lor, Sofia, de 10 ani și Semion de doi anișori se întorceau acasă de la Chișinău la Râșcani. Dintr-o dată, camionul care venea din față a virat brusc spre stânga și o altă mașină a apărut chiar în fața mașinii lor. Impactul frontal a fost inevitabil. În câteva secunde, viața Svetlanei a fost distrusă. Soțul ei a decedat într-o clipă, copiii au fost grav răniți. Oamenii se opreau să le acorde primul ajutor. Șoferul din a doua mașină a adormit la volan după o călătorie lungă și a pierdut controlul asupra vehiculului, producând acest accident teribil.

De Ziua mondială de comemorare a victimelor traficului rutier, marcată în fiecare a treia duminică a lunii noiembrie, comunitatea moldovenească a aderat la mișcarea globală pentru a omagia memoria rudelor și prietenilor care au decedat, sau au fost grav răniți pe drumurile lumii. Svetlana și-a împărtășit propria istorie în cadrul unui flash-mob organizat la 18 noiembrie 2018 în scuarul Teatrului de Operă și Balet din Chișinău. Elevii de la liceele „Ștefan cel Mare”, „Kiril și Metodie”, „Universul”, alături de echipa de la Automobil Club din Moldova, Biroul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) din Republica Moldova, Inspectoratul General al Poliției, Inspectoratul Național de Patrulare, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și alte organizații non-guvernamentale au participat la un eveniment public pentru a aborda și discuta încă o dată despre importanța siguranței rutiere. Participanții la eveniment au ținut un minut de reculegere în memoria celor 220 de persoane care și-au pierdut viața în anul 2018 pe drumurile din Republica Moldova.

„Toate istoriile tragice ne oferă un stimulent puternic pentru a vorbi în continuare despre siguranța rutieră și de a întreprinde toate măsurile pentru a reduce numărul accidentelor rutiere în următorii ani”.

STELA GHEORGHITĂ,
coordonatoarea programelor urgente
în sănătate publică de la Biroul OMS
din Republica Moldova

Ziua mondială de comemorare a fost introdusă ca răspuns la nevoia profundă a victimelor traficului rutier de recunoaștere publică și de recunoaștere a pierderii și suferinței lor și de a le oferi acestora ocazia de a-și împărtăși emoțiile cu alții care au suferit sau au fost răniți în accidente rutiere. Această zi există, de asemenea, pentru a crea o cultură globală adecvată privind siguranța rutieră. Nu în ultimul rând, omagierea memoriei rudelor și prietenilor stabilește dreptul de a-i responsabiliza pe toți participanții la trafic și de a cere guvernelor, pe lângă programele și inițiativele de prevenire, investigații serioase ale accidentelor, îngrijiri medicale și examinarea cazurilor de justiție la standarde corespunzătoare.

Pentru a discuta toate aceste aspecte, Biroul OMS din Republica Moldova în parteneriat cu Automobil Club din Moldova au organizat la 19 noiembrie 2018 un eveniment-satelit la Conferința internațională privind siguranța rutieră din Malta, ce a avut drept scop identificarea și discutarea celor mai importante probleme ale străzilor și intersecțiilor din țară.

REPUBLICA MOLDOVA A BENEFICIAT DE SPRIJINUL OIM ȘI PNUD ÎN PROCESUL DE PREGĂTIRE PENTRU CONFERINȚA INTERGUVERNAMENTALĂ PRIVIND APROBAREA PACTULUI GLOBAL PRIVIND MIGRAȚIA

Atelier de lucru găzduit de MAEIE pentru stabilirea priorităților și planificarea procesului de implementare a PGM

Pactul global pentru o migrație sigură, ordonată și regulată (PGM) a fost oficial adoptat în cadrul conferinței internaționale în domeniul migrației, care s-a desfășurat pe 10-11 decembrie 2018 la Marrakech (Maroc). Documentul este primul acord negociat interguvernamental și elaborat sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite în vederea intensificării cooperării în domeniul migrației internaționale pe toate dimensiunile acestuia.

Participarea Republicii Moldova la acest eveniment, de rând cu alte 160 de state, a reconfirmat interesul sporit al Guvernului RM și a scos în evidență faptul că Republica Moldova a avansat în acest domeniu, fie prin asumarea unor angajamente relevante, fie prin înregistrarea unor progrese.

Dat fiind faptul că aproape un sfert din populația Republicii Moldova se află în afara țării, printre prioritățile stabilite de Guvern este elaborarea politicilor și inițiativelor pentru gestionarea circulației și mobilității cetățenilor Republicii Moldova, eficientizarea cadrului legislativ și normativ în domeniul angajărilor în sectorul privat, garantarea drepturilor fundamentale ale omului pentru migranți, garantarea accesului la prestațiile sociale, a sprijinului în procesul de reintegrare pentru cei care se reîntorc în țară, precum și valorificarea potențialului acestora pentru dezvoltarea socio-economică durabilă a țării.

În procesul de pregătire pentru participarea la conferința interguvernamentală, Guvernul Republicii Moldova cu sprijinul Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) a desfășurat pe 29-30 noiembrie un atelier de lucru găzduit de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene cu participarea factorilor interesați în vederea stabilirii priorităților și planificării procesului de implementare a PGM.

Sub îndrumarea a doi experți ai OIM din Geneva și Berlin, participanții la eveniment au aflat mai

detaliat despre procesul de adoptare a PGM și au identificat și formulat prioritățile în domeniu aplicând indicatorii de guvernanță a migrației (IGM), necesari pentru participarea la Summit-ul PGM în Marrakech. Evenimentul a fost urmat de o ședință a entităților ONU în Moldova, pentru a împărtăși cunoștințele avansate cu privire la PGM și valoarea IGM, inclusiv din perspectiva contribuției PGM la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în domeniul migrației.

Evenimentul de pregătire la Chișinău a fost deschis de Tudor Ulianoschi, Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, care a accentuat sprijinul Republicii Moldova pentru inițiativa de elaborare și implementare a Pactului global pentru o migrație sigură, ordonată și regulată ca și instrument de contribuție la guvernanța globală a migrației și de intensificare a activităților de coordonare în domeniul migrației internaționale prin prezentarea unui cadru comprehensiv de cooperare internațională în domeniul migranților și mobilității cetățenilor. Ministrul Ulianoschi consideră că Pactul global pentru o migrație sigură, ordonată și regulată trebuie să se axeze pe coerența politicilor și pe abordările care presupun implicarea întregului guvern, întregii societăți și întregului sistem al Națiunilor Unite pe toate dimensiunile migrației, pe întregul ciclu al migrației, începând cu etapa anterioară plecării și până la reîntoarcerea în țară, precum și pe drepturile migranților.

OIM și PNUD au subliniat faptul că pentru un angajament internațional de examinare și abordare a relației și sinergiei între migrația la nivel internațional și dezvoltarea durabilă sunt necesare oportunități de migrație în siguranță durabilă, ordonată și regulată. Cele două agenții consideră că evenimentul de pregătire care a avut loc la Chișinău a servit drept o platformă importantă de dialog la nivel național privind migrația la nivel internațional și modalitățile de sporire a beneficiilor acestuia, abordând în același timp eventualele provocări și impacturi negative ale migrației.

NOI TRASEE TURISTICE ȘI AFACERI LOCALE – REALIZĂRI COMUNE ALE PRIMĂRIILOR ȘI MIGRANȚILOR MOLDOVENI

Pensiunea „La Bunica” a familiei Găscă din satul Chișcăreni, r. Singerei

Atelierul olarului Zaharia Triboi de la Ciorești, r. Nisporeni

Pensiunea „Albinața” a familiei Turtureanu din satul Chișcăreni, r. Singerei

Două trasee turistice și un model de afacere locală bazat pe meșteșuguri – toate acestea au fost create în cinci localități din Moldova grație colaborării dintre populație, migranți și autoritățile locale.

Cele trei atracții turistice din Ciorești, Dolna, Micleușeni, Chișcăreni și Pelinia aduc localnicilor venituri suplimentare, creează locuri de muncă și dezvoltă infrastructura în mediul rural, dar reprezintă și o motivație pentru oameni să rămână sau să revină acasă.

Toate aceste acțiuni au fost implementate în cadrul proiectului PNUD Moldova, „Migrație și dezvoltare locală”, cu susținerea financiară a Guvernului Elveției, care a oferit granturi în sumă totală de 100.000 USD.

TRASEUL TURISTIC „DOR DE CODRU” A FOST CREAT CU SUPTUL LOCALNICILOR

Trei localități din centrul țării – Ciorești, Dolna și Micleușeni – au creat traseul de turism rural „Dor de Codru”. În lista celor 20 de obiective incluse în traseu găsim locuri pitorești, codri seculari, meșteri populari și pensiuni agro-turistice.

„Proiectul reflectă prioritățile Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în Moldova. Cele trei comunități au demonstrat că o guvernare locală eficientă nu poate avea loc fără participarea comunității și dezvoltarea dimensiunii economice”, a declarat Caroline Tissot, directoarea Biroului de Cooperare al Elveției în Moldova.

Traseul turistic va spori atractivitatea acestei regiuni. Un flux mai mare de turiști va stimula locuitorii din cele trei comunități să dezvolte servicii și produse adiționale, generând astfel venituri suplimentare. Prin urmare, mai multe familii își vor putea asigura venituri decente acasă, fără necesitatea migrației peste hotare.

„Astăzi nu suntem doar martori la lansarea unui nou traseu turistic în Moldova, ci dăm start unui motor funcțional care va aduce venituri și oportunități economice pentru cei 6.000 de cetățeni din cele trei localități. Acest proiect este special, deoarece reflectă cum pot fi obținute rezultate remarcabile prin implicarea activă a băștinașilor în dezvoltarea locală”.

DAFINA GERCHEVA,
coordonatoare rezidentă a ONU a.i. și
reprezentantă permanentă PNUD în
Republica Moldova

Turiștii vor putea testa la Ciorești tehnica olăritului la casa lui Zaharia Triboi, singurul meșter popular din Republica Moldova care creează obiecte din ceramică neagră.

Pe același traseu turistic, la Micleușeni, oaspeții vor putea gusta din renumita miere de albi de la „Casa Mierii”, cunoscută pentru proprietățile curative. Totodată, vor vizita monumente istorice, printre care și Cimitirul eroilor români.

Lansarea traseului turistic în localitățile Ciorești, Dolna și Miclăușeni

Cartea de vizită a satului Dolna sunt Conacul-muzeu unde a locuit o perioadă poetul rus Aleksandr Pușkin, beciul boierului Zamfirache Arbore-Ralli, precum și izvorul și poiana Zamferei.

Pentru a putea oferi turiștilor servicii complete, unii localnici au amenajat și deschis, din resurse proprii, pensiuni agro-turistice, unde oaspeții vor putea face popas, precum și să guste din bucatele tradiționale.

„LA CHIȘCĂRENI – ACASĂ” – UN NOU TRASEU TURISTIC AMENAJAT ÎN MOLDOVA CU SPRIJINUL MIGRANȚILOR

Și comuna Chișcăreni din raionul Sângerei a devenit o nouă atracție turistică în Moldova. Noul traseu turistic „La Chișcăreni – ACASĂ” invită doritorii să descopere monumente istorice din perioada boierului Nicolae Casso (1839-1904), popasuri turistice în spații forestiere, un centru de artizanat, precum și patru agro-pensiuni cu servicii turistice complete.

Este un proiect foarte important pentru oamenii din satul Chișcăreni, pentru că se creează un mediu benefic dezvoltării economice locale. Printre beneficiari, în afară de pensiunile agro-turistice, mai sunt șase întreprinderi locale incluse în traseul turistic, aceasta fiind o posibilitate de a stimula și susține producătorii locali”.

SILVIA ȚURCANU,
primara comunei Chișcăreni

AUTORITĂȚILE LOCALE ȘI BĂȘTINAȘII DIN PELINIA AU LANSAT UN MODEL DE AFACERÉ CU IMPLICAREA A 40 DE MEȘTERI POPULARI

În satul Pelinia din raionul Drochia, în cadrul primei ediții a festivalului „Zestrea Nordului”, a fost deschis un Centru de artizanat. Astfel, cei 40 de meșteri

Costume naționale cusute de meșterii populari din Pelinia, r. Drochia

populari din localitate vor practica meșteșugurile specifice zonei – confecționarea straielor populare, a covoarelor și prosoapelor tradiționale – în baza comenzilor prelabile.

Centrul de artizanat „Zestrea” este un model local de afacere care vine să răspundă provocărilor cu care se confruntă localitățile din Republica Moldova. Pe de o parte, produce sinergii între oportunități și necesități, iar pe de altă parte, contribuie la valorificarea potențialului cultural local, generarea activităților aducătoare de venit, scăderea ratei șomajului, reducerea nivelului de migrație și schimbul de experiență între generații”.

OXANA MACIUCA,
managera proiectului
„Migrație și dezvoltare locală”

Implementarea celor trei proiecte a fost posibilă grație granturilor oferite de Guvernul Elveției, precum și contribuției autorităților locale și băștinașilor, care au constituit de băștinași, care au constituit 25% din valoarea suportului financiar al Guvernului Elveției.

MELCII DIN MOLDOVA, DELICATESE ÎN OCCIDENT

Melci crescuți în Peresecina, ambalați frumos

Istoria fermei de melci din Peresecina începe în ziua în care proprietarul afacerii, Vilen Cebotari, a primit un cadou din Franța – o farfurie cu melci înghețați. I-a gustat și atunci a avut revelația – dacă acest tip de afacere înfloresce în Franța și alte țări, de ce nu ar funcționa și în Moldova? Atât materia primă, cât și produsul finit.

„Orice idee, oricât de nebună ar părea, își are dreptul la existență. Orice ar crede despre ea vecinii, rudele, soțiile, oricât de sceptici ar fi cu toții, dacă o să credeți în ea, sau și mai bine, dacă sunteți pasionat de ea, o s-o puteți realiza”, povestește Vilen Cebotari despre începutul proiectului său. Afacerea a beneficiat de susținerea PNUD Moldova, în cadrul Schemei Provocărilor Inovative în Moldova (SPIM), datorită conceptului inovator și a entuziasmului echipei.

Carnea este dietetică, conține jumătate de procent de grăsime, 16% proteine și 9 din 10 aminoacizi necesari organismului omenesc. Cu toate acestea, consumatorii

Directorul companiei, Vilen Cebotari, împachetează manual gustările din melci, gata de consum

din Moldova încă nu sunt obișnuiți cu noile gustări, preferând carnea sau peștele. Proprietarul a mai observat că gustul melcilor este apreciat mai des de către femei, decât de bărbați.

Menționăm că în cadrul SPIM au fost lansate, ca parte a operațiunilor de business, mai multe afaceri inovative și soluții neordinare, precum o fermă de reproducere a suinelor, suveniruri tradiționale confecționate din materiale biodegradabile, jucării educaționale din lemn pentru copii și alte inițiative.

/// Cu ajutorul grantului, am creat o gospodărie țărănească care se ocupa doar de creșterea melcilor și îi exportam ca materie primă în țările europene interesate. Astfel, eram exportatori de melci vii. Dar e păcat să ai materie primă și să nu o prelucrezi, pentru că cei cărora le vindeam producția, exact asta făceau. Suportul din partea PNUD Moldova ne-a ajutat să creăm apoi o mică bază de producere, unde pregăteam produsul finit, inclusiv pentru piața locală. Era gata de consum – după încălzire, te teleporta de acasă, direct în atmosfera unui restaurant francezesc”.

VILEN CEBOTARI,
proprietarul afacerii

Granturile au fost oferite în cadrul proiectului PNUD „Dezvoltarea afacerilor inovatoare pentru o creștere economică durabilă la nivel local”, finanțat de Ministerul Regal Norvegian al Afacerilor Externe și alți donatori, ca răspuns imediat la Strategia națională în domeniul inovării adoptate de Guvernul Republicii Moldova, în noiembrie 2014.

U-REPORT MOLDOVA, PRIMA PLATFORMĂ DE SONDAJE ONLINE PENTRU TINERII DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎMPLINEȘTE UN AN DE ACTIVITATE

Tinerii sunt informați despre posibilitatea implicării lor în calitate de U-Reporter, în primul an de existență a platformei în Moldova

Tinerii și adolescenții din Moldova învață despre instrumentele de participare existente, cu ajutorul cărora se pot face auziți

U-Report Moldova, prima platformă de sondaje online dedicată tinerilor din Republica Moldova, a împlinit un an de când implică civic tinerii din întreaga țară. Astăzi, pe platformă sunt înregistrați deja peste 2500 de tineri care răspund la sondajele lansate săptămânal. În anul 2018, U-reporterii au participat la 30 de sondaje online, în care au fost puse în discuție problemele cele mai frecvente ale tinerilor: educația, sănătatea, sau migrația. Platforma include și numeroase sondaje internaționale, printre care și sondajul Global Health Care, ale căror rezultate au fost prezentate la conferința globală cu același nume de la Astana, în luna noiembrie 2018. Rezultatele fiecărui sondaj sunt publicate în timp real.

U-Reporterii au contribuit și la Strategia de Dezvoltare 2030, unde tinerii au fost cei care s-au expus asupra celor mai stringente probleme pe care trebuie să se concentreze autoritățile până în anul 2030. Cu ajutorul lor, am identificat 3 necesități de bază ale tinerilor: educație, sănătate și locuri de muncă decente”.

VALERIU DRĂGĂLIN,
președintele Consiliului Național al
Tineretului din Moldova

Participarea este deosebit de importantă pentru adolescenți și tineri. Pe 24 septembrie, în cadrul Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (ONU) a fost lansată Strategia ONU pentru tineret 2030, precum și parteneriatul Generation Unlimited, fondat și condus de UNICEF. Generația Unlimited își propune ca toți tinerii, în special fetele, care urmează forme de învățământ sau sunt în formare profesională, să aibă ocupații adecvate vârstei până în anul 2030. „Ca și adulții, copiii și tinerii au dreptul să contribuie la viața societății,” a spus Desiree Jongsma, Reprezentantă

de Țară UNICEF în Moldova. „Ei au idei valoroase și inovatoare și, în mod sigur, nu sunt doar viitorul nostru. Ei locuiesc aici și acum, și nu trebuie să-i ținem la periferia vieții sociale și a procesului decizional. Și suntem bucu-roși, ca UNICEF, să le punem la dispoziție instrumente, nu impedimente,” a adăugat Desiree Jongsma.

Oricine poate deveni U-Reporter. Pentru a se înregistra pe această platformă și pentru a participa la sondajele U-Report, tinerii trebuie să urmărească contul de Facebook sau Twitter al platformei și să expedieze un mesaj platformei de pe contul său de Facebook sau Twitter.

„Am ajuns la momentul în care, mergând prin Chișinău, lumea să mă recunoască drept „fetița de la U-Report”. De aceea nu cred că mai trebuie să explic ce înseamnă U-Report pentru mine. Fiind și eu o tânără, o personalitate în curs de dezvoltare, pot afirma că da, U-Report influențează dezvoltarea mea,” spune Vladlena Belostecinic, U-Reporter.

„Te simți mândră când știi că ai avut și tu un cuvânt de spus. Dar platforma U-Report va avea impactul la care sperăm, dacă majoritatea tinerilor, sau chiar cu toții vor fi parte din ea! Așa că hai să fim activi, să fim generația schimbării!” este de părere U-Reportera Maria Victoria Chilari.

Tinerii și adolescenții din Moldova au posibilitatea să devină U-Reporterii în era când tehnologia digitală a schimbat lumea în care trăim. Pe măsură ce tot mai mulți copii ai lumii devin conectați la mediul online, accesul digital poate constitui o șansă nouă pentru copii și tineri. Amintim că, potrivit raportului global UNICEF „Starea Copiilor Lumii 2017: Copiii în lumea digitală”, tinerii sunt categoria de vârstă cea mai conectată la internet: în întreaga lume, 71 la sută din tineri sunt conectați la internet, comparativ cu 48 la sută din întreaga populație.

CREȘTEREA CAPACITĂȚII DE ANGAJARE A TINERILOR: ÎN MOLDOVA A FOST LANSATĂ O NOUĂ APLICAȚIE MOBILĂ DE GHIDARE ÎN CARIERĂ

Reprezentanții MSMPMS, ANOFM și OIM prezintă jurnaliștilor aplicația mobilă de ghidare în carieră

Șomajul în rândul tinerilor este o problemă critică în multe țări. În Moldova tinerii sunt aproape de trei ori mai susceptibili de a fi șomeri. Aceștia sunt cei care suportă greutatea unei descreșteri și instabilități economice, sociale și politice. Rata tinerilor inactivi care nu sunt angajați, nu studiază și nu participă la niciun fel de instruiți (grupul NEET) este în permanență ridicată, la aproape 30%. Lipsa efectivă de locuri de muncă, nivelul scăzut de salarizare și nepotrivirea competențelor diminuează șansele de succes pe piața forței de muncă. Barierele în calea angajării de calitate sunt amplificate și de lipsa deprinderilor în căutarea unui loc de muncă, și de lipsa experienței de muncă care ar putea ajuta angajatorii să evalueze abilitățile tinerilor.

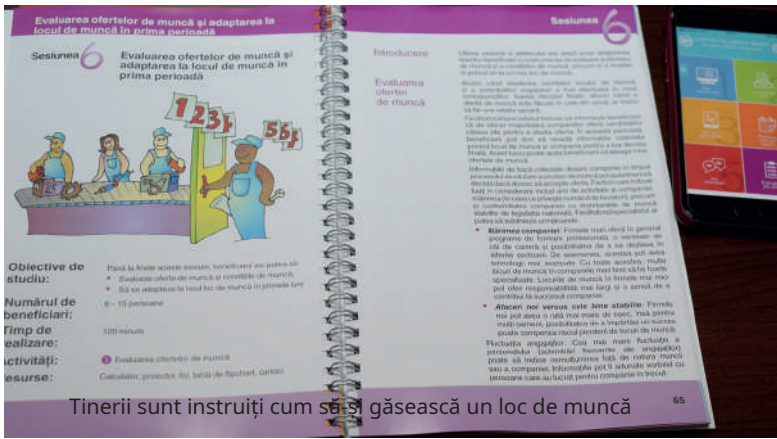
Pentru mulți oameni din Moldova, căutarea unui loc de muncă este un proces plin de incertitudini și frustrări. Potrivit studiilor, tinerii se bazează în luarea deciziilor educaționale și ocupaționale mai degrabă pe părinți și comunitate, decât pe serviciile calificate de ocupare a forței de muncă, pe care le consideră depășite, neatractive sau puțin cunoscute. Diverse incertitudini continuă să persiste printre tineri, precum ar fi: modalitățile să găsească un loc de muncă adecvat, o ghidare în carieră, cum să elaboreze un CV impresionant și o scrisoare de intenție, pe cine să contacteze, cum să se pregătească pentru interviu, ce competențe își doresc angajatorii etc.

Acest proces ar putea fi o împlinire și o experiență de schimbare a vieții dacă tinerii aflați în căutarea unui loc de muncă ar avea parte de know-how și resurse informaționale adecvate. Peste 90% din populația țării deține telefoane mobile, iar tinerii le utilizează inclusiv ca și instrument pentru diversificarea cunoștințelor. În acest context, Organizația Internațională a Muncii

(OIM), împreună cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPMS) au introdus recent în Moldova o nouă aplicație mobilă, cu scopul de a oferi o informare și ghidare în carieră eficientă persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, precum și celor care urmează să facă alegeri în carieră și educație. Aplicația se bazează pe Ghidul OIM „Navigând pe piața muncii: abilități de căutare a unui loc de muncă pentru tineri”. Aceasta evidențiază o serie de abilități necesare pentru căutarea unui loc de muncă. Aplicația îi ghidează pe tinerii aflați în căutarea unui loc de muncă să identifice abilitățile pe care le posedă deja și în ce profesii le-ar putea folosi mai bine. De asemenea, explică modalitatea de elaborare a unui Curriculum Vitae eficient, care sunt etapele de pregătire pentru interviul de angajare și cum ar putea tinerii să se adapteze mai ușor la un nou loc de muncă.

„Aceasta ne determină să credem că noile facilități mobile sunt accesibile, atractive și eficiente pentru aproape toată lumea. Este uimitor cum tinerii, ghidați de acest instrument inovator de informare și căutare de locuri de muncă, își pot crește încrederea în sine fără efort și într-un mod interactiv, se pot descoperi, pot explora posibilele căi în carieră, își recunosc abilitățile și învață cum să le comunice potențialilor angajatori. Avem încredere că aceste tipuri de tehnologii inovatoare vor avea un impact pozitiv asupra rezultatelor ocupării forței de muncă în rândul tinerilor din Moldova”.

ANASTASIA OCERETNÎI,
Secretară de Stat a Ministerului Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale

Tinerii sunt instruiți cum să-și găsească un loc de muncă

Participanții la prezentarea aplicației de ghidare în carieră

Tinerii testează noua aplicație mobilă de ghidare în carieră

“ Sugestiile furnizate de aplicația mobilă sunt extrem de relevante. Am găsit acest instrument mobil ușor de utilizat, interactiv și bine programat. Am fost încântat să efectuez un test și am fost plăcut surprins să aflu că aplicația a oferit răspunsuri la întrebările mele chiar și offline. Sunt sigur că tinerii noștri vor îndrăgi și vor folosi această aplicație, pentru că ei adoră tehnologiile de ultimă oră. În zilele noastre, telefoanele mobile nu mai sunt, pur și simplu, utilizate pentru efectuarea de apeluri telefonice și navigarea pe Internet, ci și pentru îmbunătățirea procesului de învățare și a capacității de angajare și pentru crearea unor schimbări sociale. Și anume acest lucru ne oferă această aplicație mobilă”.

IGOR CIUREA,
președintele Comitetului Național
pentru Tineret

Aplicația „Navigând pe piața muncii: abilități de căutare a locurilor de muncă pentru tineri” oferă consiliere în carieră pentru studenții și tinerii adulți care caută un loc de muncă sau doresc să exploreze posibilele căi de dezvoltare în carieră. Aceasta poate

fi descărcată gratuit de pe GooglePlay și App Store pentru sistemele mobile pe Android și iOS.

“ Sprijinirea tinerilor pentru a-și potrivește aspirațiile și abilitățile de muncă cu oportunitățile existente pe piața forței de muncă este o componentă importantă a activității OIM în vederea promovării ocupării tinerilor. Prin aplicația mobilă respectivă ne dorim să ajutăm tinerii să-și identifice abilitățile și domeniul în care pot dezvolta o carieră de succes. OIM va desfășura o campanie națională de promovare a aplicației mobile pentru a ajunge la cât mai mulți tineri”.

VIOLETA VRABIE,
coordonatoare de programe OIM

Aplicația dată este o soluție care ajută integrarea tinerilor șomeri pe piața muncii. Or, aceasta se înscrie în unul dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU – promovarea creșterii unei economii incluzive și de durată, ocuparea forței de muncă și muncă decentă pentru toți (Obiectiv 8). OIM contribuie la acest obiectiv prin diverse acțiuni adresate promovării, ocupării și dinamizării tranziției de la școală la primul loc de muncă.

Proiectul de adaptare a aplicației mobile de orientare în carieră a fost finanțat de Guvernul Republicii Cehe.

FERMIERII DIN MOLDOVA, MAI BINE ECHIPAȚI ÎMPOTRIVA SECETEI

Sesiune de instruire privind tehnologiile moderne de irigare și cele mai bune practici.
Foto: FAO

În ultimii patru ani, autoritățile moldovenești și Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) au implementat cu succes un proiect de creștere a rezistenței la secetă în rândul fermierilor mici, ajutându-i să adopte tehnologii moderne de irigare și cele mai bune practici în domeniu.

În cadrul proiectului, au fost create zece loturi demonstrative cu tehnologii de gestionare a apei în regiunile centrale și de sud ale Republicii Moldova, regiuni care sunt cele mai expuse secetelor recurente.

Fermierii mici care dețin aceste loturi au beneficiat de echipamente moderne de irigare și de instruire privind funcționarea și întreținerea lor corespunzătoare.

Beneficiari ai proiectului sunt și doi fermieri din raionul Criuleni, Valentina Duda, din Slobozia Dușca și Mihail Sclifos din Criuleni.

Valentina Duda deține o afacere cu flori. Împreună cu familia sa, cultivă în sere flori pe o suprafață de 500 m pătrați. Una din necesitățile cele mai mari în îngrijirea florilor este irigarea.

În cadrul proiectului, Valentina a beneficiat de un sistem de irigare modern, prin inundare, pentru una din cele 3 sere ale sale. Datorită acestuia, Valentina nu mai trebuie să ude florile manual cu furtunul. Sistemul este automatizat și este foarte comod și ușor de utilizat.

De asemenea, Valentina povestește că anterior, în timpul irigării, avea pierderi de apă colosale, de cca 80% din apa folosită. Astăzi, noul sistem îi permite să reutilizeze apa. Aceasta se scurge din tavele cu ghiveciurile cu flori înapoi în rezervor și rămâne acolo până la următoarea irigare. Consumul de apă este minim. Mai mult, datorită faptului că nu mai sunt udate de sus, plantele sunt mai viguroase.

Valentina Duda, beneficiară a proiectului. Foto: FAO

Iar pentru că sera în care a fost instalat echipamentul de irigare este și locul de comercializare al florilor, Valentina poate acum, concomitent, și să irige, și să deservească cumpărătorii.

Un alt beneficiar al proiectului, Mihail Sclifos, are o livadă de nuc pe o suprafață de 4 ha în Criuleni, înființată în anul 2006. În anul 2014, sistemul centralizat de irigare din Criuleni a fost reabilitat datorită Programului Compact al Guvernului SUA. Deținătorii de terenuri agricole din zonă, printre care și Mihail Sclifos, au primit acces la apă pentru irigare, iar prin intermediul proiectului FAO, gospodăria țărănească a fost echipată cu un sistem de irigare modern prin aspersiune.

Cele mai mari probleme cu care se confruntă fermierii în zonă sunt înghețurile timpurii de primăvară și seceta, în mare parte, din lunile iulie, august și septembrie. Fără irigare, Mihail Sclifos nu reușea să aibă o roadă bogată și stabilă. O dată cu utilizarea noului sistem, Mihail poate să se bucure deja de nuci mai mari, de o calitate superioară și de o recoltă mai bogată față de anii precedenți.

De asemenea, noul sistem îi permite lui Mihail să irige și livada de prun, plantată în vecinătate, care i-a

Sera cu flori, echipată în cadrul proiectului cu sistem modern de irigare. Foto: FAO

asigurat o recoltă bună la ambele culturi, respectiv, și venituri mai mari.

Întrucât acum este bine echipat să facă față secetei, lui Mihail Sclifos i-a rămas să rezolve o singură problemă – consecințele înghețurilor de primăvară. În viitorul apropiat, Mihail dorește să instaleze un sistem anti-îngheț pentru a fi asigurat pe deplin în fața riscurilor climatice.

Implementarea proiectului a fost posibilă datorită sprijinului financiar oferit de Guvernul Ungariei, ca răspuns la creșterea și înrăutățirea frecvenței secetelor, care reprezintă un risc serios pentru sectorul agricol și disponibilitatea apei și care afectează în mod direct securitatea alimentară și economia rurală.

Loturile demonstrative au găzduit ulterior evenimente de instruire, precum școli de fermieri și zile ale câmpului, în care mai mult de 350 de alți agricultori au învățat despre impactul pozitiv al irigației propriilor terenuri în cel mai eficient mod posibil și cele mai bune practici.

Proiectul a susținut, de asemenea, 380 de specialiști din serviciile de extensie locală și reprezentanți ai asociațiilor utilizatorilor de apă, prin instruirii de consolidare a capacităților lor în tehnologiile moderne de irigare și cele mai bune practici. După încheierea proiectului, se așteaptă ca aceștia să continue misiunea de a promova în rândul agricultorilor beneficiile utilizării sistemelor moderne de irigare și de a-i ajuta să se adapteze la schimbările climatice.

Activitățile din cadrul proiectului au promovat angajamentul național și responsabilizarea locală în sectorul agricol în conformitate cu Strategia națională de management a riscurilor de dezastre (2014-2020) și noua Strategie națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020).

AUTOMOBILELE PARTICIPANTE LA MOLDOVA HYBRID MARATON AU REDUS CU 1,2 TONE EMISIILE DE CO₂

750 de km este distanța parcursă de cele 9 automobile electrice, plug-in și hibride participante la Moldova Hybrid Electro Maraton. Membrii echipei au trăit o experiență unică de a conduce în premieră la distanțe mari automobile prietenoase mediului au trăit membrii expediției. Mașinile de mărci și modele variate au colindat timp de cinci zile R. Moldova, traversând orașele Chișinău, Orhei, Soroca, Drochia, Bălți și Ungheni.

În ultima zi de maraton, mașinile participante au revenit în Chișinău și s-au aliniat în Piața Marii Adunări Naționale pentru toți doritorii de a cunoaște pe viu electromobilele și a afla din prima sursă cifrele de consum și performanța tehnică a automobilelor.

Maratonul a demonstrat performanța automobilelor participante. Toate mașinile s-au purtat ca la carte. În lipsa, la moment, a stațiilor de încărcare a electromobilelor pe traseele naționale, ne-am încărcat automobilele la stații peco, restaurante, hoteluri. Rețelele electrice mai puternice, împământarea și oamenii binevoitori ne-au ajutat să facem față provocărilor și să ajungem la destinația de final”.

ILIE TOMA,
organizator și participant la expediție

În prezent, în Republica Moldova sunt înregistrate 99 automobile totalmente electrice și doar 11 stații de încărcare, majoritatea în Chișinău. „Numărul solicitărilor pentru automobile electrice este în creștere anuală și, prin urmare, este firească necesitatea dezvoltării infrastructurii pentru mașinile cu zero emisii. Suntem bucuroși să anunțăm că datorită parteneriatului dintre Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Fondul pentru Eficiență Energetică în următoarele luni pe principalele trasee urbane vor fi instalate 14 stații de încărcare a electromobilelor. Rețeaua va favoriza creșterea mobilității electrice în orașele mari și va crea un coridor dintre România și Ucraina. Sperăm ca acesta să fie doar începutul frumoasei călătorii și că în viitor vom fi martorii creșterii impresionante a numărului automobilelor electrice. Astfel promovăm parcursul de dezvoltare curată, verde și durabilă pentru R. Moldova”, susține Stefan Liller, reprezentant permanent adjunct PNUD Moldova.

14% din volumul total de emisii de gaze cu efect de seră în Republica Moldova revine sectorului transporturilor. Mașinile participante la maraton au avut un impact pozitiv asupra mediului ambiant

Moldova Hybrid Electro Maraton

reducând cu 1,2 tone nivelul emisiilor de CO₂. Spre comparație, această cantitate de CO₂ poate fi asimilată de 400 de copaci timp de 1 an.

Anatol Untura este unul din membrii echipajului maratonului. Pe durata celor 5 zile de expediție el a testat condusul fiecărei mașini participante. „Mașinile electrice sunt mai aproape decât credem de cele tradiționale – în senzații de condus și în felul în care poți să le exploatezi – diferența făcând-o doar o planificare mai specială a traseelor lungi. La o exploatare pe distanțe mai mici, însă, sacrificiile vor fi mult mai mici față de beneficiile pe care le primești în schimb. Iar în cazul distanțelor relativ mici ale Moldovei, electromobilele sunt și mai atractive. Suntem convinși că o rețea de prize specializate la nivel va simplifica nespuse de mult exploatarea acestora și va impulsiunea creșterea semnificativă a numărului lor”, spune Anatol.

Proiectul „Orașe Verzi Durabile”, cu o durată de cinci ani: 2018-2022, are un buget total de 2,72 mln. USD, dintre care 2,64 mln USD sunt acordați de Facilitatea Globală de Mediu (GEF) și 80.000 USD – de PNUD Moldova.

Maratonul a fost organizat de Proiectul „Orașe Verzi Durabile” în parteneriat cu PiațaAuto.md, Orange Moldova, Mastercard și EWA Motors

BIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

IOM UN
MIGRATION

UN
WOMEN

UNAIDS

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

unicef

World Health
Organization
REGIONAL OFFICE FOR
Europe

citește online

<http://revista.un.md>